

OBSAH

STUDIE

Jan Janoušek

Mytologické pozadí zakládání měst: Řím
(11-22)

Jiří Šubrt

Bestiae Christum loquuntur. Z historie egyptského poustevnického hnutí
(23-33)

Robert Antonín

Mentální horizonty českých světských a církevních elit
druhé poloviny 12. a počátku 13. století
(35-47)

Jana Janišová

Heraldická výzdoba Moravského zemského zřízení z roku 1604
(K ikonografii zasedání zemského soudu)
(49-74)

Irena Korbelářová

„Godefridus Boem, Trutnoviensis“
Příspěvek k mobilitám intelektuálních elit na příkladu opavského lékařství
v raném novověku
(75-93)

Barbora Půtová - Václav Soukup

Politika a moc v království Benin. Historická perspektiva
(95-125)

Pavel Šopák

Ernst Mückusch von Buchberg a Gymnazijní muzeum v Opavě
(Zamyšlení k dvoustému výročí úmrtí)
(127-143)

Otakar Kirsch

Oscilace mezi národním a internacionálním?
(Několik poznámek k dějinám brněnského muzejnictví na přelomu 19. a 20. století)
(145-162)

Karla Vymětalová

Výroční zprávy – fundament vědecké práce středoškolských pedagogů
(163-182)

Petr Bednařík

Komplikované vztahy povereníctva informácií a ministerstva informací
v letech 1945–1948
(183-198)

Alena Binarová

Působení Adolfa Hoffmeistera ve svazu výtvarných umělců v 50. a 60. letech
(199-217)

Soňa Medved'ová

Poznámky k vývoji českého a německého mateřského školství po roce 1945
(S přihlédnutím k dětem tzv. gastarbeiterů v SRN)
(219-229)

EDICE

Zdeněk Kravar

Kronikářské zápisy v návštěvních knihách opavského městského muzea
(233-256)

Martin Franc

Český inženýr na Dálném Východě (Čína)
(257-286)

MISCELANEA

Jan Jiráek – Barbara Köpplová

Hrdinství, dobrodružství a technologie:
obrazy Velké války v českých ilustrovaných časopisech pro děti
(289-303)

RECENZE A ANOTACE

(305-317)

WĘCŁAWOWICZ, Tomasz:

Cocto latere nobiliavit. O ceglanych murach kościołow średnioniecznego Krakowa. (Dalibor Prix)

BANDŽUCH, Tomáš:

Slovenské víže. Velká válka, krajané a představy o budoucím státu (1914–1918). (Vojtěch Szajkó)

HNOJIL, Adam:

Osvobození sentimentu Podoby středoevropského romantismu a biedermeieru. (Pavel Šopák)

ŠVEC, Štefan:

Česky psané časopisy pro děti (1850–1989). (Jiří Knapík)

DRAŠAROVÁ Eva a kol.:

Průvodce po Rakouském státním archivu ve Vídni pro českého návštěvníka. (Vojtěch Szajkó)

SNYDER, Timothy:

Krvavé země. Evropa mezi Hitlerem a Stalinem. (Lubomír Hlavienka)

ŠIMŮNEK, Robert:

Reprezentace české středověké šlechty. (Petr Chlebec)

REGIONALIA

Kněz a národní buditel Moravců P. Cyprián Lelek a jeho doba. (Denisa Řezníčková)

OPAVA město na hranici. (Denisa Řezníčková)

PLAČKOVI, Magda a Vilém: Koberžice 1236–2014. (Denisa Řezníčková)

KRONIKA

(319-335)

Oblédnutí za činností Ústavu historických věd v roce 2014 (Jiří Knapík)

Konzervátorské centrum ÚHV a projekt „Zkvalitnění výuky muzejní konzervace“ v roce 2014
(Tomáš Skalík)

Ekomuzea a alternativní modely ochrany kulturního a přírodního dědictví v severním Norsku
(Miloš Zapletal)

*Seminář k dějinám latinského jazyka *Vivat Latina reserata!** (Karla Vymětalová)

Workshop „200 let: Muzea a české země“ (David Váhala)

Opavská pobočka Sdružení historiků ČR (Historický klub 1872) v akademickém roce 2013/14
(Petr Waleczko)

Seznam příspěvatelů

(337-341)

Pokyny pro autory příspěvků

342

Dosud vyšlo

(343-357)

Seznam přispěvatelů

Mgr. Robert Antonín, Ph.D. (nar. 1977 ve Svitavách) vystudoval historii a filozofii na FF MU v Brně, kde v roce 2008 také získal titul Ph.D. (dizertační práce: *Zabrániční politika krále Václava II. v letech 1283–1300*, vydáno knižně v Brně roku 2009). Od roku 2005 byl zaměstnán jako výzkumný pracovník Výzkumného střediska pro dějiny střední Evropy, prameny, země, kultura při FF MU v Brně. V současné době působí jako odborný asistent na katedře historie FF OU. Zaměřuje se na dějiny vrcholného středověku, česko-polské vztahy, filozofii dějin a středověké narativní prameny. Je autorem monografie *Ideální panovník českého středověku* (Praha 2013).

Kontakt: robert.antonin@seznam.cz

PhDr. Petr Bednařík, Ph.D. (nar. 1973 v Hradci Králové) vystudoval mediální studia a žurnalistiku na Fakultě sociálních věd UK a filmovou vědu na Filozofické fakultě UK. Působí na katedře mediálních studií Institutu komunikačních studií a žurnalistiky na FSV UK. Ve své výzkumné a publikační činnosti se zaměřuje na dějiny českých médií ve 20. století. Je autorem řady odborných studií. V nakladatelství Grada publikoval v roce 2011 s J. Jirákem a B. Köpplovou knihu *Dějiny českých médií. Od počátku do současnosti*. Současně je také vědeckým pracovníkem v Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, kde se specializuje na dějiny židů v českých zemích ve 20. století.

Kontakt: petr.bednarik@fsv.cuni.cz

Mgr. Alena Binarová (nar. 1984 ve Zlíně) vystudovala obor Kulturní dějiny na FPF SU v Opavě. V současné době je prezenční doktorandkou oboru České dějiny na Univerzitě Palackého v Olomouci a dlouhodobě se zabývá tématem kulturní politiky v komunistickém Československu, mj. ve své diplomové práci anebo v připravované studii pro kolektivní monografii *Totalitarismus 6*.

Kontakt: alena.kokesova01@upol.cz

Doc. PhDr. Martin Franc, Ph.D. (nar. 1973 v Praze), historik a archivář, působí od roku 1995 v Masarykově ústavu a Archivu AV ČR, v. v. i., kde vede Oddělení pro dějiny Akademie věd, a v Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i. Přednáší také na FHS UK v Praze. Zabývá se dějinami životního stylu v letech 1948–1989 a zejména dějinami stravování v 18. až 20. století. Kromě toho se věnuje problematice vědy a vědní politiky v období 1945–1992. Publikoval knižní monografie *Rasy, nebo knedlíky? Postoje odborníků na výživu k inovacím a tradicím v české stravě v 50. a 60. letech 20. století* (2003), *Úderná skupina? Výprava českých lékařů a přírodovědců do SSSR v roce 1950 ve světle dopisů Ivana Málka* (2009) a *Ivan Málek a vědní politika 1959–1989 aneb Jediný opravdový komunista?* (2010), *Dějiny Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR* (s J. Šoukalem, 2013), *Volný čas v českých zemích 1957–1967* (s J. Knapíkem, 2013). Spolu s J. Knapíkem a kolektivem vytvořil dvousvazkovou publikaci *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967* (2011), která v roce 2012 získala ocenění Magnesia Litera v kategorii Literatura faktu.

Kontakt: franc@mua.cas.cz

Mgr. Jana Janišová, Ph.D. (nar. 1978) vystudovala historii a českou filologii na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, titul Ph.D. získala na Právnícké fakultě Masarykovy univerzity v Brně (2006). Od roku 2004 působí jako odborná asistentka na Katedře teorie práva a právních dějin PrF Univerzity Palackého v Olomouci. Odborně se zabývá právními dějinami pozdního středověku a raného novověku, především zemským právem a kritickými edicemi právněhistorických pramenů.

Kontakt: janisovajana@seznam.cz

PhDr. Jan Janoušek, Ph.D., pracuje jako odborný asistent na Katedře klasických studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Předměty jeho odborného zájmu jsou starořecký jazyk, antická řecká literatura, antické náboženství a mytologie.

Kontakt: jan.janoušek@upol.cz

Prof. PhDr. Jan Jiráček, Ph.D. (nar. 1958), mediální teoretik, absolvoval Filozofickou fakultu UK v Praze. Vyučoval český jazyk a stylistiku na Fakultě žurnalistiky UK, od roku 1990 přednáší na Fakultě sociálních věd UK mediální komunikaci; zajímá se hlavně o roli jazyka a řeči v médiích, o analýzu zpravodajství a roli médií v současné společnosti. Je spoluautorem publikací *Politická komunikace a média* (s B. Říčovou, 2000), *Dějiny českých médií* (s B. Köpplovou a P. Bednaříkem, 2012), dále monografií *Média společnost* (2003) a *Masová média* (2009, obě s B. Köpplovou) ad. V roce 1993 se podílel na založení Katedry mediálních studií na Fakultě sociálních věd UK. V roce 2011 založil na Metropolitní univerzitě Praha Katedru mediálních studií, kterou vede. Publikoval fejetony v *Lidových novinách*, spolupracoval s časopisy *Týden* a *Nový prostor*, působil na univerzitách v Evropě a USA. V letech 1996–1999 byl šéfredaktorem časopisu *KMIT* zaměřeného na problematiku médií a novinářské práce. V letech 1997–2000 byl předsedou Rady České televize.

Kontakt: jirak@fsv.cuni.cz

Mgr. Otakar Kirsch, Ph.D. (nar. 1976 v Brně) v roce 2001 absolvoval magisterské studium religionistiky, historie a muzeologie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně (dále jako FF MU). Od roku 2005 zde působí jako asistent (od roku 2009 odborný asistent) na oddělení muzeologie při Ústavu archeologie a muzeologie. V roce 2009 ukončil doktorandský studijní program Historické vědy na Historickém ústavu FF MU obhajobou disertační práce s názvem „Německé muzejnictví na Moravě“. Specializuje se především na problematiku dějin muzejnictví a muzejní dokumentace.

Kontakt: o.kirsch@seznam.cz

Doc. PhDr. Jiří Knapík, Ph.D. (nar. 1975 v Opavě) vystudoval historii na FPF Slezské univerzity v Opavě. Je vedoucím Ústavu historických věd FPF SU, na němž působí od září 2000. Zabývá se kulturní politikou v Československu po roce 1945 a společenskými aspekty volného času v 50. a 60. letech 20. století, věnuje se také dějinám Českého Slezska ve 20. století. Je autorem řady knižních prací, např. dvousvazkového *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967* (2011; s M. Francem a kol.), který získal v dubnu 2012 prestižní ocenění MAGNESIA LITERA

a kniha roku 2011 Nakladatelství Academia. S M. Francem publikoval také knihu *Volný čas v českých zemích 1957–1967* (2013). Naposledy vydal s kolektivem autorů práci *Děti, mládež a socialismus v Československu v 50. a 60. letech* (2014). Je členem oborových rad doktorského studia na FPF SU a FSV UK, Vědeckých rad FPF SU a FSV UK, členem redakčních rad časopisů *Soudobé dějiny*, *Slezský sborník*, *Kuděj*, *Marginalia Historica*, *Dvacáté století*. Působí také v panelu pro dějiny 19. a 20. století Grantové agentury ČR.

Kontakt: jiri.knapik@fpf.slu.cz

Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc., historička, působí na Katedře mediálních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, nyní jako vedoucí tamního Centra pro mediální studia (CEMES). Vystudovala Filozofickou fakultu UK obor němčina-čeština a nástavbový kurz dějin nakladatelství. Věnuje se zejména dějinám a současnosti masových médií, mj. komparaci vývoje českých médií ve světovém kontextu. Je spoluautorkou *Dějín českého novinářství a českých novinářských spolků* (2002), *Dějín českých médií* (2012), monografie *Masová média* (2009, s J. Jirákem), *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara* (2003, s J. Končelíkem a J. Kryšpínovou), *Řízení legálního českého tisku v Protektorátu Čechy a Morava 1939–1945* (2010, s J. Gebhartem a J. Kryšpínovou).

Kontakt: Barbara.Kopplova@seznam.cz

Prof. PhDr. Irena Korbelářová, Dr. (nar. 1963 v Ostravě) absolvovala obor archivnictví na FF Univerzity Karlovy a postgraduální studium českých dějin na Univerzity Palackého. V roce 2005 se habilitovala na Univerzitě v Hradci Králové a roku 2010 byla jmenována profesorkou. V roce 1988 nastoupila do Slezského ústavu ČSAV v Opavě, od roku 1993 působí na Slezské univerzitě v Opavě, kde přednáší pomocné vědy historické, dějiny správy a archivnictví. Odborně se zabývá dějinami Slezska, zvláště dějinami měst, a vydáváním pramenů k dějinám raného novověku. V rámci svých vědeckých aktivit vydala vedle četných studií a dílčích kapitol v kolektivních dílech kupříkladu knihy *Poddanská města Opavského a Krnovského knížectví v letech 1648–1740* a *Města na Těšínsku v 18. století*, společně s R. Žáčkem je autorkou publikace *Těšínsko – země Koruny české/ Ducatus Tessinensis – terra Coronae Regni Bohemiae*.

Kontakt: irena.korbelarova@fpf.slu.cz

Mgr. Zdeněk Kravar, Ph.D. (nar. 1971 v Opavě) vystudoval obor Učitelství pro střední školy (němčina – občanská výchova) na FF Ostravské univerzity (1995 Mgr.) a poté historii na FF Slezské univerzity v Opavě (2003 Mgr., 2011 Ph.D.); od roku 1995 působí v Zemském archivu v Opavě v oddělení pro správu fondů a sbírek (od 2013 jako vedoucí oddělení). Zabývá se dějinami českého Slezska v období nacistické okupace, genealogií, dějinami podnikání na Opavsku a historií Opavy. V roce 2014 publikoval práci *Das Reichsarchiv Troppau. Die NS-Etappe in der Geschichte des Archivwesens in tschechisch Schlesien*.

Kontakt: z.kravar@zao.archives.cz

Mgr. Soňa Medved'ová (nar. 1988 ve Valašském Meziříčí) vystudovala obor Historie na Filozofické fakultě Ostravské univerzity v Ostravě (OU). V současné době

je prezenční doktorandkou oboru Historie se zaměřením na české a československé dějiny na FPF SU v Opavě. Diplomovou práci orientovala na téma mateřského školství v ČR po roce 1945 s přihlédnutím k současnému systému mateřských škol. Autorka se zabývá historií předškolních zařízení a svou disertaci orientuje na téma vývoje předškolní péče v Československu v letech 1945–1960.

Kontakt: F130814@fpf.slu.cz

PhDr. Barbora Půtová, Ph.D. et Ph.D. (nar. 1985 v Praze), historička umění a kulturní antropoložka působící na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Zabývá se dějinami kultury a umění s důrazem na studium západoevropského symbolismu a dekadence a výzkumy mladopaleolitického umění. Provádí komparativní terénní paleoantropologické výzkumy na území Portugalska a Francie. V odborné monografii *Félicien Rops: enfant terrible dekadence* (2013) komplexně zpracovala život a uměleckou tvorbu jednoho z hlavních představitelů umělecké dekadence a symbolismu 19. století. Svými výzkumy, pedagogickou a publikační činností přispěla k etablování současné české antropologie umění a vizuální antropologie. Absolvovala zahraniční stáže na evropských univerzitách a muzeích (Innsbruck, Köln, Frankfurt am Main, Wien), které využila ke zpracování odborné monografie *Benin: království ušlechtilého bronzu* věnované kultuře a umění afrického království Benin. Je autorkou nebo spoluautorkou řady vědeckých monografií a odborných studií publikovaných v tuzemských i zahraničních časopisech.

Kontakt: barbora.putova@ff.cuni.cz

Doc. PhDr. Václav Soukup, CSc. (nar. 1957), kulturní antropolog působící na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Ve své výzkumné, publikační a pedagogické činnosti se zaměřuje na sociální a kulturní antropologii a paleoantropologii. Vydal řadu odborných studií a monografií, které jsou věnovány teorii a dějinám kultury. V knize *Dějiny antropologie*, která byla oceněna Cenou rektora Univerzity Karlovy jako nejlepší publikace v oblasti společenských věd za rok 2004, synteticky analyzoval dějiny antropologického myšlení. Jeho rozsáhlé kompendium *Antropologie: teorie člověka a kultury* (2011) představuje komplexní uvedení do biologické a kulturní antropologie. Ve spolupráci s českou historičkou umění a kulturní antropoložkou Barborou Půtovou a americkým kulturním antropologem Josephem Nevadomskym napsal knihu *Benin: království ušlechtilého bronzu* věnovanou dějinám, kultuře a umění afrického království Benin. Společně s Barborou Půtovou a třiceti předními světovými paleoantropology, archeology a prehistoriky v současné době dokončují mezinárodní projekt, jehož výstupem bude kniha *The Genesis of Creativity and the Origin of the Human Mind*.

Kontakt: vaclav.soukup@ff.cuni.cz

Doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D. (nar. 1970 v Opavě) vystudoval teorii a dějiny umění na FF Univerzity Palackého (zde 2000 PhDr., 2006 Ph.D.), od roku 1997 působí na Ústavu historických věd FPF SU v Opavě. Zabývá se uměleckou kulturou Moravy a Slezska v 19. a na počátku 20. století, dějinami moderní architektury, památkové péče a historiografií dějin umění. Autor výstav ve Slezském zemském muzeu v Opavě a Domě umění města Opavy. Je autorem knih *Klasicistní architektura Opavy let 1780–1850*

(Opava 2003), *Koliba* (Opava 2004), *Edmund Wilhelm Braun* (Opava 2008) a spoluautorem knihy *Opava – Vídeň. Měšťanská kultura 19. století mezi periferií a centrem* (Opava 2011). Naposledy publikoval obsáhlou práci *Výtvarná kultura a dějepis umění v českém Slezsku a na Ostravsku do roku 1970* (Opava 2011).

Kontakt: pavel.sopak@fpf.slu.cz

PhDr. Jiří Šubrt, Ph.D., přednáší římskou literaturu na Univerzitě Palackého v Olomouci, ve své odborné práci se zaměřuje především na pozdně antické latinské písemnictví a věnuje se rovněž překladům latinských církevních otců do češtiny.

Kontakt: jiri.subrt@upol.cz

PhDr. Karla Vymětalová (nar. 1957 v Ostravě) vystudovala obor historie-němčina na FF Univerzity Palackého v Olomouci, následně obor latina na téže univerzitě. Pracovala jako odborný pracovník v Krajském vlastivědném muzeu v Olomouci, jako středoškolský pedagog na gymnáziu ve Šternberku. Od roku 2002 působí na Ústavu historických věd FPF SU v Opavě, kde přednáší dějiny starověku a latinský jazyk. Odborně se zabývá dějinami starověkého Říma a novodobou českou historiografií o antice.

Kontakt: karla.vymetalova@fpf.slu.cz